

Trump – az amerikai Hitler?

Néhány szempont a „trumpizmus” értelmezéséhez

A kapitalizmus globális rendszerében a politikai alternatívák is globálisak, minden sajtószerűségük ellenére is. Mi, kelet-európaiak igazán jól ismer(het)jük Trumpot és a „trumpizmust”. Most már jobban ismeri Amerika, és hamarosan még intenzívebben megismeri majd Nyugat-Európa is a francia Le Pen, az osztrák Hoffer vagy a holland Wilders és a többi szélsőjobbos figura alakjában. Orbán és Kaczynski a klasszikus történelmi örökség modern megszemélyesítői Kelet-Európában. Ők a „nemzeti töke” kíméletlen, tréfát nem ismerő képviselői, akik érdekeiket úgy tudják eladni, mintha a mindenkori „nemzeti” vesztesek, a „kisemberek” oldalán állnának, őket védenék. A recept szinte mindenütt ugyanaz: a kapitalizmus megoldhatatlan strukturális válságát, a munkanélküliséget, emberek milliárdjainak végtelen szegénységét, a környezetpusztítást, a háborúk és az erőszak örökös körforgását nem tudják, nem is akarják kiküszöbölni. Az ellenállás, a „lázadók” leszerelésének „vezérelvű” módszereit alkalmazzák. Mindezt azzal a látszattal teszik, mintha valóban el akarnák söpörni az establishmentet. Eltekintve itt a történelmi gyökerek felidézésétől, csupán jelezzük, hogy a tőkés rendszer több mint két évszázados történetében a politikai hatalom menedzselésének különféle típusai jöttek létre: polgári demokrácia, tekintélyuralmi rezsim, fasizmus...

Az Egyesült Államokban nyilvánvalóan nem fenyeget fasiszta diktatúra. A félperiférián a lengyel és a magyar fejlődés a tekintélyelvű politikai rezsimet szült (Horthy, Pilsudski), beleértve itt az államszocialista rendszerek – természetesen egészen más tartalmú – tekintélyelvű alapjait is. Mára ez ismét megszilárdulni látszik. Ám Ukrajnában a fejlemények egy pronáci rezsim létrejöttéig terjednek, amelyet alapjában a Nyugat hívott életre, hogy biztosítsa a tőkés újratermelési folyamatot a korábban nem létezett állami keretek között, amely vagy csak szovjet kommunista vagy erős szélsőjobboldali-pronáci hagyománnyal rendelkezett.

Az USA-ban a polgári rezsim másfajta eltorzulása megy végbe, itt a kígyótojásból másfajta kígyó kel ki, a történelmileg létrejött tényésztelepen a fasizmus csak perifériálisan bukkan elő, például a Ku-klux klán formájában. A „trumpizmus” sem előzmények nélküli, ha belegondolunk, a mccarthyizmus bizonyosan rokonságban áll vele. De

napjainkban nincsen kommunistaelenség, nincs „ötödik hadoszlop”. Van viszont „hivatkozás” a régi tekintélyi elvekre, a tisztességre, a lovagiasságra, a helyi értékekre, a vallásra. A liberalizmussal szemben az idegenek megvetésére, kirekesztésre és a rasszizmusra támaszkodó autoriter kormányzási mód körvonalazódik, amely mögött felsejlik a hazai piacokhoz erősebben kapcsolódó tőke profitrátájának süllyedő tendenciája, a közvagyonok, a közpénzek „nemzeti”, azaz magánkisajátítása. A demokrácia „globális értékeivel” (Jugoszlávia, Irak, Líbia, Szíria, Afganisztán, Ukrajna stb. „felszabadítása”) szemben a nacionalizmus egy másfajta, az izolacionizmus hagyományait követő formája borul virágjába. A világ gazdasági és területi újrafelosztásáért folyó harc modellt vált: a nemzetállam zászlaja alá áll. Az országok nemzeti dohányboltokká változnak... A félperifériás gengszterkapitalizmus törvényeit kezdjük itthon végre megismerni, most megismerhetjük a centrumkapitalizmus fokozatos lerohadását, alámerülését is – a „trumpizmus” formájában.

Trump és a „trumpizmus” győzelme – a neoliberalizmusra mint koncepcióra és (geo)politikai gyakorlatra épülő világrendszer válságának terméke és megnyilvánulása. A globális tőkeuralom másik arca. A „trumpizmus” alapvető társadalmi bázisa a fellázadt „vidéki bunkó”, a sportos homofób macho, a felfegyverzett, emellett persze „bigottan” vallásos, piás „kisember”, aki (kis)vállalkozóként ma már az „amerikai álmom” egyre hervatagabb képviselője. A fehér angol-szász kispolgár mindenre kész, ha érdekeiről van szó.

Obama vagy Clinton asszony talán szebb, mint Trump, hiszen legalább nem rasszisták, de minden feltételt megteremtettek Trump számára. Már réges-régen „kinyírták” az amerikai baloldalt, a mostani választási kampányban még a mérsékelt szocialista Sanders-ből is bohócot csináltak, aki segíteni próbált azáltal, hogy fellépett a demokraták (liberálisok) által létrehozott rémes egyenlőtlenségek ellen, az USA-ban is terjedő szegénység ellen, az általuk gerjesztett háborúk, a globális tőkeuralom korlátlanúsága ellen. Ám a liberális uralmi elit, amely a korrupcióban elmerülve azt gondolta, hogy bármit megtehet, tévedett. Európában már régen tart az a folyamat, amely a kapitalizmus megnyomorító jelenségeit a „kisebbségekből” (színesbőrűek, melegek, kommunisták, civilek, nagyvárosi értelmiségiek, zsidók, mexikóiak, másként gondolkodók és nők stb.) ellenséget faragó új (szélső)jobboldal. Mert hát ellenség, az kell, mégsem helyezkedhet a „trumpizmus” osztályalapokra a milliárdos zagyváló vezérrel az élen. Trump mögött felsejlik a tőke minden csoportja, az olajnyagtőkétől Zuckerbergig.

Trump „érdeme”, „haszna” annyi, hogy érzékelte azt, amit az elbizakodott, a világoralmi pozíció fenntartásába belerokkant nagyvárosi elit nem érzékelt. Nem veszi tudomásul, hogy Amerika többé már nem képes arra, hogy a világot ellenőrzése alatt tartsa. E feltételek között

∞

megerősödhet az antikapitalista baloldal a maga rendszerellenes, a rendszeren túllépő alternatívájával. Ki az, aki még ez után is hisz a jó kapitalizmus eljövételében?

Ha van ilyen, ne nevezzétek többé baloldalinak, végleg eladta lelkét az ördögnek.

Krausz Tamás

(Eredeti megjelenés: <http://hu.mebal.eu/krausz-tamas-trump-az-amerikai-hitler/>)